

United Cities and Local Governments
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos

Isztambuli Vízügyi Megegyezés Helyi és Regionális Önkormányzatok számára

Mi, polgármesterek és helyi/regionális önkormányzatok választott képviselői a világ különböző részeiből, akik 2009 márciusában összegyűltünk Isztambulban, csatlakozunk az **ISZTAMBULI VÍZÜGYI MEGEGYEZÉSHEZ**, hogy vízgazdálkodási stratégiákat fejlesszünk ki a globális változásokkal szemben.

A Mexikóban rendezett Negyedik Víz Világ fórumon 2006. március 21-én elfogadott *Önkormányzatok Vízügyi Nyilatkozata* felhívta a figyelmet a helyi és regionális vezetők vízellátással és csatornázással kapcsolatos felelősségére és szerepére, a kormányokat hatékonyabb együttműködésre szólította fel.

A korábbi kötelezettségvállalásainkra építve készek vagyunk vezető szerepet vállalni az integrált vízgazdálkodás, a „hidaljuk át a megosztottságot a vizekért” szemléletmód előmozdításában, és fokozzuk városaink és régióink alkalmazkodóképességét, hogy megbirkózzunk a növekvő külső nyomással, hozzájárulva a fenntartható fejlődéshez.

I. RÉSZ – Helyi és Regionális Önkormányzatok Nyilatkozata és Felhívása

Jelen megegyezés elfogadásával elismerjük, hogy:

- Alapvető emberi jog a jó minőségű vízhez és csatornázási szolgáltatáshoz való hozzáférés, mely nélkülözhetetlen az élethez, a megélhetéshez, fontos szerepe van a népesség egészségének megőrzésében, valamint a szegénység elleni harcban¹;
- A víz köztulajdon, ezért szigorú állami ellenőrzés alatt kell, hogy maradjon, függetlenül attól, hogy a vízügyi szolgáltatásokat a magánszektor látja-e el vagy sem;
- A csatornázás éppoly fontos, mint a vízellátás, ezért kellő figyelmet kell rá fordítani, prioritást kell kapjon a helyi, a regionális és a nemzeti politikában;
- A helyi szint egyre fontosabb szerepet játszik a vízellátásban és csatornázásban;
- A gyors globális változások, mint a népességnövekedés, a gazdasági fejlődés, a népvándorlás és az urbanizáció – mely utóbbi következtében a világ népességének

¹ Kiemelten támogatjuk az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának kezdeményezését a vízhez való jog tekintetében.

több mint fele városokban él – egyre nagyobb terhelést jelentenek a vízkészletekre és az infrastruktúrára, a lakosság, vállalatok, ipari üzemek és intézmények vízellátását és csatornázását szolgáló rendszerekre. Ezek a gyors globális változások tovább nehezítik a Millenniumi Fejlesztési Célok elérését a vízellátás és csatornázás területén²;

- A városokban és azok körül a nyomornegyedek és a bádogvárosok egyre növekszenek, a szegénység egyre inkább városi jelenség lesz, ezért a vízellátás és csatornázás biztosítása valamint a területbirtoklás kapcsolatával sürgősen foglalkozni kell;
- Az éghajlatváltozás hatással lesz a víz körforgására, és ezáltal a lakosságra: súlyosbodik a vízhiány, a szélsőséges természeti jelenségek, mint az árvíz vagy az aszály gyakoribbá válnak, a tengerek szintje és az átlaghőmérséklet megemelkedik, korlátozottá válik a felszín alatti vízkészletek utánpótlódása, megváltozik a csapadékeloszlás és a vízjárás.
- A vízkészlet-gazdálkodás – mind helyi, mind regionális szinten – segítheti a globális változásokhoz való alkalmazkodást;
- A fejlődő illetve a fejlett országok helyzetét összehasonlítva a vízzel kapcsolatos problémák természete, mérete és dinamikája sokban hasonlít, de sok tekintetben el is tér. Az elégtelen vagy elavult infrastruktúra közös kihívást jelent, azonban a finanszírozás, a kapacitásbővítés és a jogi szabályozás fejlesztése elsősorban a fejlődő országokban jelent alapvető gondot.
- Új, egységes szemléletmódra van szükség ahhoz, hogy képesek legyünk kielégíteni a vízigényeket helyi és regionális szinten, valamint, hogy intézkedéseket tehesünk a globális változásokhoz történő alkalmazkodás, illetve a hatások mérséklése érdekében. A méltányos, optimális és fenntartható vízkészlet-gazdálkodás és víziközmű szolgáltatás integrált megközelítést, összehangolt cselekvést és felelősség megosztást igényel a különböző kormányzati szintektől;
- A csatornázási-szennyvízkezelési feladatokat be kell építeni a helyi és regionális tervezésbe, más szakterületekhez kapcsolódva, mint pl. a csapadék-csatornázás, az ivóvízellátás, a hulladékgazdálkodás, és – amennyiben lehetséges – decentralizált módon kell végrehajtani. A feladatok megvalósítását támogatnia kell a közoktatásnak, és figyelemfelkeltő kampányokra is szükség van annak érdekében, hogy az otthonok higiénikusabbak legyenek;
- A helyi és regionális fejlesztések tervezése és kivitelezése során fokozottabb figyelmet kell fordítani a vizek állapotára;
- A közüzemi szolgáltatók központi szerepet játszanak a vízellátásban és csatornázásban, az ezek kapacitásának növelését és fejlesztését szolgáló meglévő támogatási mechanizmusok nem elégségesek;

² Az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Céljai között szerepel, hogy 2015-re felére csökkentik azoknak az arányát, akik tartósan nem jutnak egészséges ivóvízhez és fejlett szennyvízkezelési szolgáltatáshoz; ez a vállalás közvetlenül érinti az önkormányzatokat.

- A megfelelő minőségű víz biztosításának és a csatornázási szolgáltatásoknak költségei vannak. A folyamatos, megfelelő minőségű és mennyiségű vízellátást és csatornázást azonban úgy kell biztosítani, hogy az megfizethető és méltányos legyen, elsősorban a költségmegtérülési mechanizmusok átalakításával a legszegényebbek számára is;
- A városi és vidéki területek vízhasználata kölcsönösen függ egymástól. A helyi szintű fenntartható vízgazdálkodás elengedhetetlen az élelmiszertermeléshez és a vidék elnéptelenedésének megelőzéséhez; a helyi hatóságoknak tisztában kell lenniük a vidékfejlesztés és a mezőgazdaság jelentőségével, mely utóbbi fontos szerepet játszik a városi területek élelmiszerellátásában.

Továbbá, elkötelezettségünk alátámasztásaként, mi polgármesterek és helyi/regionális önkormányzatok választott képviselői, felhívjuk kormányainkat és a nemzetközi intézményeket, hogy:

- Emeljék a víz védelmének kérdését a nemzeti és nemzetközi politika prioritásai közé, azon elv alapján, hogy a vízkészleteket ésszerűen és méltányosan kell elosztani valamennyi felhasználó között, és így támogatni lehet többek között a szociális és egészségügyi célokat, a foglalkoztatást, a gazdasági tevékenységet, a kulturális fejlődést és a szabadidős lehetőségek fejlesztését, valamint az egészséges és kellemes környezet kialakítását;
- Gyorsítsák azon egyezmények végrehajtását, melyek a vízellátásra, a csatornázásra és a szegénység elleni harcra vonatkoznak – különös tekintettel a fejlődő országokra –, a Johannesburgi Végrehajtási Tervben valamint a Millenniumi Fejlesztési Célokban foglalt célkitűzések megvalósítása érdekében;
- Alakítsanak ki párbeszédet, hogy a készségek és erőforrások hatékony átadásával biztosítsák a helyi és regionális önkormányzatok számára a szükséges jogi keretet, anyagi forrást, intézményi kapacitást, valamint megfelelő technikai és emberi erőforrásokat ahhoz, hogy irányíthassák a vízellátást és a csatornázást mind helyi, mind regionális szinten. Tekintettel a szubszidiaritás elvére, a helyi önkormányzatoknak – valamennyi érdekelt féllel egyeztetve – legyen meg a választási lehetőségük, milyen gazdálkodási modellt kívánnak alkalmazni;
- Vonják be a helyi és regionális önkormányzatokat a nemzeti és nemzetközi szintű politikai stratégiák kidolgozásába és végrehajtásába a fenntartható vízgazdálkodásért, a vízellátáshoz és a csatornázási szolgáltatáshoz való hozzáférés javítása, valamint – különösen a tengerparti és a szigetországokban – a klímaváltozásra és más globális változásokra történő felkészülés érdekében. Ezek a változások új infrastrukturális beruházásokat tesznek szükségessé: a vízellátás, a szennyvíz- és csapadékcsatornázás, valamint más városi infrastruktúrák fejlesztését, az éghajlatváltozással összefüggő hatások megelőzése érdekében;
- Alakítsanak ki innovatív támogatási módszereket és megfelelő jogszabályi keretet, hogy megkönnyítsék a helyi és regionális önkormányzatok számára a közvetlen támogatásokhoz való hozzáférést, és növeljék a vízellátási és csatornázási infrastruktúra anyagi támogatottságát annak érdekében, hogy minden embernek,

különösen a szegényeknek a szükségleteit ki tudják elégíteni, és hogy alkalmazkodni tudjanak a globális változásokhoz;

- Vonják be a vízügyi ágazati befektetéseket adósságcsoökkentő műveleteikbe, pl. az adósságcsereét a vízellátási és csatornázási beruházások területén;
- Fordítsák a lehető legnagyobb figyelmet a víz körforgására, valamint a nemzeti és regionális szintű vízgazdálkodási rendszerekre hatással lévő éghajlati, demográfiai és egyéb változások megértésére és előrejelzésére, osszák meg a megszerzett tudást a helyi önkormányzatokkal, és segítsenek ezek hatását helyi szinten értelmezni;
- Hozzanak létre hatékony módszereket a helyi és regionális önkormányzatok vízgyűjtő-gazdálkodásba való bevonására;
- Fokozottabban vegyék figyelembe az ágazati politikai döntések hidrológiai ciklusra gyakorolt hatásait, melyek befolyásolják a vidéki és városi területeket, és az ökoszisztémákat is;
- Támogassák a helyi és regionális önkormányzatok nemzetközi együttműködését a vízellátásra és csatornázásra vonatkozó Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósítása érdekében, különösen a fejlett és fejlődő országok helyi és regionális önkormányzatai közti anyagilag támogatott együttműködés révén, és azáltal, hogy engedélyezik – ahol lehetséges – a víz- és csatornaszolgáltatások igénybevevőitől származó bevételek egy részének erre a célra történő felhasználását.

II. RÉSZ – Helyi és Regionális Önkormányzatok Kötelezettségvállalásai

Felismerve a hatékony stratégiák kidolgozásának sürgető szükségét, a városok és a régiók a megfelelő jogszabályi, intézményi és anyagi háttértől és a technikai és emberi erőforrások elérhetőségétől függenek. Azonban az éghajlatváltozás, a népességnövekedés, az erőteljes urbanizáció, a gyors gazdasági fejlődés és az egyéb, a helyi vízkészletekre és vízrendszerekre ható tényezők hatása gyorsabban jelentkezik, mint ahogy azokra a jelenlegi politikai és szociális rendszerek reagálni tudnak.

Ezek alapján mi, polgármesterek és helyi/regionális önkormányzatok választott képviselői, ezen **ISZTAMBULI VÍZÜGYI MEGEGYZÉS** aláírásával kifejezzük az általunk képviselt helyi illetve regionális önkormányzat egyértelmű politikai akaratát: e kihívások leküzdése érdekében fogadjuk, hogy bármire is terjed ki jelenlegi hatáskörünk és bármekkorák is lehetőségeink, mostantól megteszünk minden tőlünk telhetőt, hogy javítsuk a vízzel kapcsolatos intézményrendszert és úgy alakítjuk a helyi politikát és szemléletmódot, hogy fenntarthatóbb vízgazdálkodás és vízi infrastruktúra fejlesztés valósuljon meg.

Annak reményében tesszük ezt a kötelezettségvállalást, hogy a kormányok és a nemzetközi intézmények ténylegesen felismerik a helyi és regionális önkormányzatok nélkülözhetetlen szerepét a vízügyi ágazat szolgáltatásaihoz való hozzáférés javításában és az alkalmazkodási intézkedések sikeres megvalósításában, és hogy a közeljövőben olyan

politikai reformokat kezdeményeznek, melyek technikailag és jogilag megvalósíthatóvá, finanszírozhatóvá és eredményessé teszik a helyi és regionális önkormányzatok törekvéseit.

Kötelezettségvállalásunk teljesítése érdekében politikai mandátumunkat arra használjuk, hogy integrált és részvételen alapuló megközelítéssel hozzájáruljunk a fenntartható vízellátó és csatornázási rendszerek megteremtéséhez, és hogy kezdeményezzük az alábbi intézkedéseket városunkban és régióinkban, a Mellékletben található Útmutatások alapján³.

- A helyi vízkészletekre és azok biológiai sokféleségére negatívan ható külső és belső tényezők *felmérése* annak érdekében, hogy meghatározzuk a megőrzésük szempontjából legfontosabb kihívásokat.
- Azon helyi és regionális önkormányzati politikák, stratégiák és tervek *összegegyítése*, melyeket át kell alakítani annak érdekében, hogy megbirkózzunk közép- és hosszútávon a helyi vízkészleteket és –rendszereket fenyegető globális kihívásokkal.
- *Párbeszéd* kialakítása *valamennyi érdekelt féllel helyi és regionális szinten*, egy közös jövőkép létrehozása, a vízügyi szektor helyi prioritásainak meghatározása, cselekvési terveinek kidolgozása érdekében.
- Működési területünknek megfelelő *célkitűzések és mérhető célok* meghatározása, melyek tükrözik az **Isztambuli Vízügyi Megegyezésben** tett vállalásainkat, valamint egy nyomonkövetési és jelentési rendszer létrehozása annak érdekében, hogy átláthatóbbá, ellenőrizhetőbbé tegyük stratégiáinkat és tevékenységünket.
- Intézkedési terveink végrehajtásával a vízellátási és csatornázási szolgáltatások kézzelfogható javítása, ezáltal településeink és régióink alkalmazkodóképességének fokozása a globális kihívásokkal szemben.

Fogadjuk továbbá, hogy beszámolunk és megosztjuk a fenti intézkedések megvalósítása során tapasztalt kihívásokat és városaink előrehaladását a soron következő Víz Világfórumon 2012-ben.

³ Lásd az Útmutatóban alfejezetenként a lehetőségeket: Helyzetértékelés – Célok – Intézkedések.

MELLÉKLET: Útmutató a Helyi és Regionális Intézkedési Tervekhez

(A helyi viszonyokhoz igazítandó)

Helyzetértékelés

A helyi és regionális önkormányzatok fejlesszenek ki egy rendszert, amely értékeli a vízkészletekre, a vízellátási és csatornázási szolgáltatásokra ható, alábbi lehetséges kihívásokat:

- Értékeljék az érdekelt felekkel együttműködve a várható demográfiai, területhasználati változásokat és gazdasági trendeket, valamint az ezekből eredő vízigényeket, és hasonlítsák össze ezeket az előrejelzések szerint rendelkezésre álló vízkészletekkel;
- Határozzák meg, a népesség milyen arányban nem jut biztonságos ivóvízhez és csatornázási szolgáltatáshoz;
- Határozzák meg, mely lakossági csoportok a legveszélyeztetettebbek a víz egészségre gyakorolt hatásai miatt;
- Készítsenek tanulmányt a vízellátási és csatornázási infrastrukturális szükségletekről, ismertetve a helyreállítási igényeket, valamint a megfelelő finanszírozási formákat is;
- Azonosítsák az integrált gazdálkodás akadályait, beleértve az ágazati nyomást;
- Gyűjtsék össze a rendelkezésre álló legjobb éghajlati előrejelzéseket, melyek a települési önkormányzat illetékességi területén hatást gyakoroló hidrológiai tényezőkkel kapcsolatosak – a forrásoktól a tengerekig;
- Becsüljék meg, a város mennyiben lesz képes fenntartani a vízellátási és csatornázási szolgáltatásokat az éghajlatváltozásra és a globális változásokra vonatkozó forgatókönyvek ismeretében;
- Határozzák meg a vízgazdálkodásra ható egyéb, éghajlatváltozással összefüggő kockázati tényezőket, a lehetséges kedvező hatásokat és a bizonytalanságokat;
- Végezzenek sérülékenységi elemzést a környezetszennyezéssel és a vízügyi katasztrófákkal kapcsolatban;
- Értékeljék, erősítsék meg, illetve alakítsanak ki jogszabályi kereteket és növeljék az intézményi kapacitást;
- Határozzák meg a szociális, gazdasági (mezőgazdasági és ipari), intézményi és környezetvédelmi tevékenységek vízigényeit.

Célok

A helyi és regionális önkormányzatoknak tűzzenek ki konkrét és mérhető célokat, melyek igazodnak a helyi viszonyokhoz, hatáskörüknek megfelelőek és teljesen önkéntes alapúak.

Ilyen célok lehetnek például:

- A tényleges vízvesztés csökkentése $x\%$ -kal x évre.
- A szolgáltatott ivóvíz mennyiségének növelése $x\%$ -kal x évre.
- Az egy főre jutó szolgáltatott ivóvíz mennyiségének növelése x liter/nap-ra x évre.

- Az egy főre jutó háztartási vízfogyasztás $x\%$ -ának megtakarítása x évre.
- Eleget tenni a nemzetközileg elfogadott vízminőségi előírásoknak x évre.
- $X\%$ -os szennyvízelvezetési és $x\%$ -os szennyvíztisztítási arány elérése x évre.
- Az ipari szennyvízkibocsátások évenkénti ellenőrzése $x\%$ -ban.
- Az ökoszisztémák szükségleteinek megfelelő vízmennyiség biztosítása x évre.
- A vízzel kapcsolatos katasztrófák okozta károk csökkentése a nemzeti (és/vagy a regionális) GDP $x\%$ -ával kevesebb mint a GDP 5% -ára.

Intézkedések

A fenti célok megvalósításához a következő intézkedések alkalmazhatók:

- A vízellátási, csatornázási és csapadékvíz-gazdálkodási technológiák korszerűsítése válaszul az urbanizációra és a globális változásokkal együtt járó bizonytalanságra és kiszámíthatatlanságra, számításba véve a vidéki területek vízellátását is;
- A területi tervezésre vonatkozó intézkedések a globális változások vízgyűjtőterületek árvízi kockázatára és a tengerek szintjének emelkedésére gyakorolt hatásainak megelőzése és leküzdése érdekében;
- Tekintettel a bizonytalan jövőre többféle vízbázis igénybevétele, ezzel az alkalmazkodóképesség fokozása, például új tározó létesítmények, fenntartható felszín alatti víztermelés, a víz védelme, újrahaznosítása vagy sótalánítása által;⁴
- Jogi szabályozás bevezetése, amely biztosítja a nyilvánosság bevonását a vízgazdálkodással és finanszírozással kapcsolatos döntéshozatalba helyi / vízgyűjtő / regionális szinten, ezáltal a vízügyi intézményi rendszer fejlesztése;
- Beruházás a fenntartható infrastruktúrába;
- A városok népességére gyakorolt vízzel kapcsolatos káros egészségügyi hatások csökkentése;
- A természeti környezet – különösen a vízi élőhelyek – védelme a városfejlődés és az éghajlatváltozás összeadódó hatásaival szemben;
- Földhasználati korlátozás a vízkészletek és az ezektől függő biológiai sokféleség védelme érdekében;
- Együttműködés az ipari és üzleti szektorral a vízhatékonyság optimalizálása, a folyamatokban és termékekben történő újrahazsnálat ösztönzése érdekében, ezáltal a szennyezés korlátozása, szabályozása és ellenőrzése;
- A gazdaságos és hatékony vízgazdálkodási megoldások előnyben részesítése, amilyen pl. az esővíz összegyűjtése, a tisztított szennyvíz újrahaznosítása;
- Szerkezeti és nem-szerkezeti kockázatkezelési tervek/intézkedések kidolgozása és megvalósítása a vízhez kapcsolódó katasztrófákból eredő károk csökkentése érdekében;

⁴ A következő helyi és regionális önkormányzatok kérték, hogy az ajánlás vonatkozzon a vízgyűjtők közötti vízátdadásra: Generalitat Valenciana, Comunidad Autónoma de la Región de Murcia (Spanyolország), Inter Mediterranean Committee of the Conference of Peripheral Maritime Regions / Európai Külső Tengeri Régiók Konferenciájának Inter-mediterrán Bizottsága (CIM-CPMR)

- Tervek kidolgozása és végrehajtása a következő területeken: árvízvédelem, vízvezetés, aszály elleni védekezés, katasztrófaelhárítás, felkészülés a tengerszint-emelkedésre;
- Az infrastruktúra átalakítására, újraszervezésére vonatkozó tervek kidolgozása és végrehajtása a szükséges mértékig, annak érdekében, hogy az ellenálljon a rendkívüli események hatásainak, és működhessen a megváltozott körülmények között;
- A nők és a fiatalok bevonása a vízellátásba, a vízkészlet-gazdálkodásba, a vízkészletek védelmébe és a kockázatcsökkentésbe;
- Innovatív és helyi viszonyokhoz adaptált technológiák felhasználásával a vízellátási és csatornázási rendszerek hatékonyságának fokozása és az ellátottság növelése;
- Az oktatási és képzési csereprogramok, a technológiaátadás ösztönzése a fenntartható vízgazdálkodás és gazdasági fejlődés biztosítása érdekében.